

Regeringskansliet, Klimat och
näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi

Er beteckning: KN2024/02249

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Södermanlands län välkomnar ambitionen att reformera och modernisera den svenska avfallslagstiftningen med målsättningen att förebygga uppkomsten av avfall och öka materialåtervinningen. Därutöver anser länsstyrelsen att det är positivt att promemorian innehåller förslag som bedöms underlätta för medborgarna, så som förtydligandet av fastighetsnära insamling. En övergripande ambition vid författningsändringar bör alltid vara att det ska vara lätt för den enskilde att göra rätt.

Länsstyrelsen anser dock att vissa förslag bland annat riskerar att skapa otydligheter och försvåra tillsynsmyndigheternas arbete.

Länsstyrelsens synpunkter och ställningstaganden redovisas under respektive rubrik.

Avsnitt 1 Författningsförslag

Länsstyrelsen anser att den föreslagna utformningen av 15 kap 18 § miljöbalken bör justeras, så att länsstyrelsen och kommuner även får möjlighet att återkalla ett beslut om undantag från kommunens ansvar vid konstaterade brister i samband med tillsynen.

Länsstyrelsen motiverar förslaget nedan i avsnitt 5.4.

I promemorian föreslås ändringar i 2 kap. 28 § miljötillsynsförordningen (2011:13) med innebörden bl.a. att länsstyrelsen har ansvar för tillsynen i fråga om kommunernas skyldigheter enligt 15 kap. miljöbalken. Det föreslås även en ny

bestämmelse i miljöbalken (27 kap. 7 §) där det anges att en kommun i fråga om sitt ansvar för avfallshantering ska se till att verksamheten bokförs och redovisas i enlighet med god redovisningssed m.m. Länsstyrelsen önskar att regeringen i den fortsatta beredningen av ärendet tydliggör huruvida länsstyrelsen i sitt tillsynsansvar även har att kontrollera att en kommun uppfyller sina skyldigheter enligt 27 kap. 7 § miljöbalken.

I promemorian föreslås även ändringar i 2 kap. 30 § första stycket 3 miljötillsynsförordningen med innebörden att länsstyrelsen ska ansvara för tillsynen över verksamheten när det gäller 15 kap. miljöbalken. I promemorian anges det (s. 117) att tillsynen enligt den föreslagna bestämmelsen ska innefatta ”--- en verksamhets efterlevnad av 15 kap. miljöbalken och *de föreskrifter som har meddelats med stöd av det kapitlet.*” (länsstyrelsens kursivering). Länsstyrelsen anser att det vore tydligare om det kursiverade även framgår i den nya bestämmelsen i 2 kap. 30 § första stycket 3.

Länsstyrelsen anser vidare att tidpunkten för ikraftträdandet av de föreslagna författningsändringarna bör flyttas fram till den 30 juni 2026. Enligt länsstyrelsens bedömning vore det positivt för implementeringen av ändringarna om berörda myndigheter får ytterligare tid att förbereda dem. I promemorian föreslås tämligen stora förändringar i avfallslagstiftningen. Bland annat att nya typer av provningar ska införas. En konsekvens av ett för snabbt ikraftträdande kan bland annat bli att erforderlig vägledning inte hinner tas fram vilket bedöms kunna resultera i att bedömningarna inte blir enhetliga.

Avsnitt 4.3 Mer tillsyn på avfallsområdet nödvändig för rättvis konkurrens och bekämpning av illegal hantering

Flera förslag i promemorian kommer enligt länsstyrelsens bedömning att förenkla tillsynen och därmed bekämpningen av illegal avfallshantering.

Länsstyrelsen anser dock att några förslag i promemorian snarare kan komma att försvåra myndigheternas tillsyn och därmed bekämpningen av illegal avfallshantering. Ett sådant förslag är det som möjliggör för verksamheter att efter ansökan själva hantera sådant avfall som med nuvarande lagstiftning ingår i det kommunala avfallsmonopolet. Förslaget bedöms positivt på så sätt att det förbättrar förutsättningarna att skapa en cirkulär ekonomi, men

samtidigt bedöms förändringarna försvåra tillsynsmyndigheternas tillsyn inom avfallsområdet. Förändringen medför en mer fragmenterad hantering av ansvaret för avfallstypen vilket kan komma att utnyttjas av kriminella aktörer.

Avsnitt 5.1 Avfallsproducentens ansvar förtydligas

Länsstyrelsen anser att det är positivt med en tydlig definition av begreppet avfallsproducent och förslaget i promemorian bedöms medföra en avsevärd förenkling för tillsynsmyndigheterna att avgöra vem som har juridiskt ansvar för ett avfall. Särskilt det faktum att ansvaret i förhållande till myndigheter inte längre kommer att kunna avtalas bort.

Avsnitt 5.4 Utvidgade möjligheter att hantera avfall som kommunen ansvarar för

I promemorian föreslås länsstyrelsen, i stället för kommunerna, få ansvar för att pröva en begäran från yrkesmässig verksamhet att hantera avfall. Förslaget motiveras med att det underlättar för aktörer som bedriver verksamhet i flera kommuner. Aktörerna kan annars komma att få olika svar från olika kommuner, vilket försvårar deras hantering. För att underlätta för dessa verksamheter föreslås det att prövningen i dessa fall sköts av en mer central funktion som samlar kan bedöma begäran i olika kommuner. Genom att aktörernas begäran i stället provas hos länsstyrelsen blir det en förenkling jämfört med att ansöka hos flera kommuner.

Enligt länsstyrelsen bedömning bör dock risken för olikheter i bedömningar kunna avhjälpas genom tydlig vägledning till kommunerna. Förslaget bedöms vidare medföra en ökad administration då det samtidigt framförs att länsstyrelsen ska samråda med inblandade kommuner och att dessa ska få möjlighet att påverka utfallet av ärendet. Samrådet motiveras med att det är kommunen som är ansvarig för den aktuella avfallshanteringen om inget beslut om undantag fattas. Därtill framgår det i promemorian att beslut om undantag som avser en verksamhet som samtidigt utgör en miljöfarlig verksamhet ska anmälas enligt 9 kap. miljöbalken ska samordnas så långt som möjligt. Det vill säga även i det fallet ska länsstyrelsen samordna prövningen med kommunen. Sammantaget anser länsstyrelsen därför inte att det är motiverat att länsstyrelsen ska ansvara för den aktuella prövningen. En kommunal

hantering medför mindre administration och förutsättningar för en effektivare hantering.

I promemorian föreslår det även att undantag för hantering av det avfall som kommunen ansvarar för får begränsas i tid, och även får återkallas om det inte längre finns förutsättningar för undantaget. Länsstyrelsen anser att det är positivt att frågan om tidsbegränsning överläts till länsstyrelsen och kommunerna att avgöra i samband med prövningen. En sannolik konsekvens av den föreslagna utformningen av bestämmelsen är dock att prövande myndighet kommer att tidsbegränsa besluten i en större omfattning än vad som annars hade varit nödvändigt, som ett resultat av att besluten annars endast går att återkalla om förutsättningarna för dem har upphört. Länsstyrelsen föreslår därför att besluten även ska kunna återkallas vid konstaterade brister i samband med tillsynen (se avsnitt 1).

Avsnitt 6.2 Förändringar av länsstyrelsens och kommunens tillsynsansvar på avfallsområdet

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att länsstyrelsen ska vara ensam tillsynsmyndighet över tillståndspliktiga verksamheter, handlare, mäklare, yrkesmässiga insamlare och avfallstransporter enligt avfallsförordningen samt att länsstyrelsen ska ta över tillsynsansvaret över kommunernas skyldigheter att sköta avfallshanteringen enligt miljöbalken. Förslaget är bra och det skapar en ökad tydlighet som bör kunna effektivisera det totala tillsynsarbetet inom området.

Avsnitt 6.3 Nya tillsyns- och prövningsavgifter på avfallsområdet

Länsstyrelsen anser att det är viktigt att miljöbalkens princip om att det är förorenaren som ska betala (polluter pays principle) följs och att tillsynsmyndigheter ska ha en rimlig kostnadstäckning för sin tillsyn och prövning. Länsstyrelsen anser mot bakgrund av det att det är positivt att nya avgifter föreslås finansiera tillsynsmyndighetens arbete samt att man i promemorian samtidigt påtalar att förändringarna därutöver kommer att medföra ett ökat behov av ytterligare resurser.

Länsstyrelsen anser dock att den avgiftsnivån som föreslås för länsstyrelsens prövning av ansökningar om att yrkesmässiga verksamheter ska få hantera kommunalt avfall enligt miljöbalken är för lågt satt. I promemorian föreslås en avgift motsvara avgiftsklass

3. Avgiftsklass 3 motsvarar 1 890 kronor enligt avgiftsförordningen (1992:191). Länsstyrelsen anser inte att det i promemorian tydligt framgår hur man kommit fram till den avgiftsnivå som föreslås. Det saknas t.ex. en genomgång av de olika moment som förväntas ingå i arbetet och en uppskattning av tidsåtgången för dem. Länsstyrelsen anser att avgiftsklass 5 bättre motsvarar de kostnader som prövningen förväntas medföra. Som en jämförelse är den avgift som föreslås i promemorian för yrkesmässig verksamhet lägre än många kommuners avgifter för enklare avfallsdispenser för privatpersoner. Exempelvis är det vanligt förekommande att en privatperson för olika typer av hushållsavfallsdispenser (förlängt hämtningsintervall, uppehåll från hämtning och eget omhändertagande) får betala en högre avgift än den som i promemorian föreslås gälla för yrkesmässiga verksamheter.

I promemorian står det på sid 120 att "Avgiftsnivån bör därför vara densamma för de nya ärendena som för de befintliga ärendena, vilket motsvarar 1 660 kronor enligt avgiftsklass 3". Länsstyrelsen misstänker att ett fel eventuellt har smugit sig in i promemorian i detta avsnitt. Avgiftsklass 3 i avgiftsförordning motsvarar 1 890 kronor.

Avsnitt 16.5.3 Konsekvenser för länsstyrelsen

Länsstyrelsen instämmer i att förslagen i promemorian kommer att medföra ett ökat behov av resurser, även om det föreslås nya avgifter för att finansiera flera av länsstyrelsens tillkommande arbetsuppgifter. Länsstyrelsen saknar dock en bedömning och uppskattning av omfattningen av det ökade resursbehovet. Exempelvis hur många yrkesmässiga verksamheter som kan förväntas komma att ansöka om att själva få hantera kommunalt avfall.

Avgiftsnivåerna som föreslås för länsstyrelsens prövning av yrkesmässiga verksamheter som ansöker om att hantera kommunalt avfall bedöms inte medföra en rimlig kostnadstäckning för länsstyrelsens arbete. Det medför enligt länsstyrelsens bedömning att en orimligt stor andel av kostnaden för länsstyrelsens arbete inom detta område kommer att finansieras via skattemedel. Länsstyrelsen vill särskilt betona att de tillkommande arbetsuppgifterna för länsstyrelsen förutsätter tillräcklig finansiering.

Vidare är länsstyrelsen positiv till att det i promemorian framförs att Naturvårdsverket bör ge stöd till länsstyrelsen i form av vägledning för enhetliga bedömningar, rutiner, mallar och bedömningsgrunder för det nya ansvarsområdet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Beatrice Ask med avdelningschef David Hansevi som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Johanna Sandwall och chefsjurist Christian Finnerman medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia

kn.cks@regeringskansliet.se